

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อ เสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนวิชา
สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงความคิด เห็นของนักเรียนที่มีค่อนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกสอน
2. การจัดการ เรียนการสอน
 - 2.1 การเตรียมการสอน
 - 2.2 การดำเนินการสอน
 - 2.3 การจัดกิจกรรมในห้อง เรียน
 - 2.4 การใช้สื่อการสอน
 - 2.5 การวัดและการประเมินผลการ เรียนการสอน
3. บุคลิกภาพ
4. มนุษยสัมพันธ์
5. การจัดกิจกรรมนอกห้อง เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ตัวอย่างประชากรได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่ทาง
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ส่งนิสิตไปฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา ในปีการศึกษา 2525
ซึ่งมีทั้งหมด 11 โรงเรียน รวม 41 ห้องเรียน ในการสุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย
(Simple Random Sampling) โดยสุ่มนักเรียนทุกห้อง ๆ ละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 615 คน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 1 ชุดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 1, 2 และ 3

โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 คอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบให้เติมข้อความ (Completion) เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในเรื่องต่อไปนี้เป็น ด้านเวลาในการฝึกสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การใช้สื่อการสอน การวัดและการประเมินผล นอกจากนี้ยังมีด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีใจตัวอย่างประชากร แล้วนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรที่ได้สุ่มไว้ โดยส่งแบบสอบถามไป 615 ฉบับ ได้กลับคืน 600 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.56

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและอธิบายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 600 คนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพศหญิง 53.66 % เพศชาย 46.33 % มีอายุระหว่าง 12-16 ปี นักเรียนที่มีอายุ 14 ปี มีจำนวนมากที่สุด และส่วนใหญ่อกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอน

1. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกสอน

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกสอนของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นว่า

มีความเหมาะสมในระดับน้อย เกี่ยวกับการจัดให้นิสิตฝึกสอน เป็น เวลา เต็มภาค เรียนตลอดทั้งสองภาคเรียน

2. การจัดการเรียนการสอน

2.1 การเตรียมการสอน

โดยส่วนรวม นิสิตมีความคิดเห็นว่า การเตรียมการสอนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว นิสิตมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากทุกข้อ เช่นกัน

2.2 การดำเนินการสอน

โดยส่วนรวม นิสิตมีความคิดเห็นว่า การดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่นิสิตมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก มีดังนี้คือ เข้าสอนตรงตามตารางสอนทุกครั้ง นำเข้าสู่บทเรียนได้สอดคล้องกับเรื่องที่สอน มีวิธีการสอนดี สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ จัดเรียงลำดับเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องต่อเนื่องกันได้เหมาะสม เปิดโอกาสให้นิสิตมีเสรีภาพในการถามปัญหา อธิบายได้อย่างชัดเจน ใช้ภาษาถูกต้อง เข้าใจง่าย ตอบปัญหาของนิสิตอย่างเอาใจใส่และเต็มใจ มีวิธีสรุปบทเรียนให้นิสิตเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่สอนได้อย่างชัดเจน ส่วนนอกนั้นนิสิตมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2.3 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน

โดยส่วนรวม นิสิตมีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่นิสิตมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลางมีดังนี้คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ กำหนดกิจกรรมการสอนเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกัน เสริมกำลังใจได้เหมาะสม กระตุ้นนิสิตให้ตอบและอภิปรายปัญหา ฝึกให้นิสิตสรุปแนวคิดและบทเรียน จัดกิจกรรมให้นิสิตแสดงความคิดเห็นเสมอ จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาและร่างกายของนิสิตแต่ละคน จัดกิจกรรมให้นิสิตได้ค้นคว้าหาความรู้อย่างกว้างขวางจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด, สถานทูต, สื่อมวลชน ฯลฯ สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ ให้งานนิสิตอย่างสม่ำเสมอ อบรมนิสิตในด้านกิริยามารยาทและการใช้วาจาที่เหมาะสม ปลูกฝังคุณธรรมให้นิสิต เมื่อมีโอกาสอย่างเหมาะสม เช่น ความซื่อสัตย์, ความรับผิดชอบ, ความขยันหมั่นเพียร, ความประหยัด ฯลฯ ส่งเสริมให้นิสิตทำงานเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง ส่วนนอกนั้นนิสิตมี

ความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

2.4 การใช้สื่อการสอน

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการใช้สื่อการสอนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลางมีดังนี้คือ ใช้สื่อการสอนได้อย่างคล่องแคล่ว ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือทำสื่อการสอน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนอย่างถูกวิธี เขียนกระดานดำ เป็นระเบียบและอ่านได้ชัดเจน ส่วนนอกนั้นนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก

2.5 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับปานกลางมีดังนี้คือ บอกให้นักเรียนทราบถึงความมุ่งหมายของการวัดและการประเมินผล บอกให้นักเรียนทราบถึงวิธีการวัดและการประเมินผล วัดและประเมินผลจากความประพฤติของนักเรียน ออกข้อสอบให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น มีการสอบย่อยหลังจากจบจุดประสงค์แต่ละจุดประสงค์ จัดการซ่อมเสริมให้นักเรียนตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน เป็นประจำ ให้ความสนับสนุนนักเรียนที่เรียนเก่งเป็นประจำ บอกให้นักเรียนทราบถึงวิธีการปรับปรุงข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนนอกนั้นนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก

3. บุคลิกภาพ

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมากทุกข้อเช่นกัน

4. มนุษยสัมพันธ์

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมใน

ระดับมากมีดังนี้คือ มีความยุติธรรม เอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง มีความเป็นกันเองกับนักเรียนในขอบเขต มีความเป็นกันเองกับบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียน ส่วนนอกนั้นนักเรียนมีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับปานกลาง

5. การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการให้คำแนะนำด้านความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียนในการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอน มีใจความสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกสอน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 54.87 มีความคิดเห็นว่ารยะเวลาในการฝึกสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือจัดฝึกสอนภาคเรียนแรก ระยะเวลาประมาณ 12 สัปดาห์นั้นเหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนรองลงไปคิดเป็นร้อยละ 24.42 มีความคิดเห็นว่าจะไม่เหมาะสมเนื่องจากระยะเวลาสั้นไป นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 19.12 มีความคิดเห็นว่าจะไม่เหมาะสมเนื่องจากระยะเวลาเกินไป นักเรียนจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.59 มีความคิดเห็นว่าจะไม่ควรจัดให้มีการฝึกสอนเลย

2. การจัดการเรียนการสอน

2.1 การเตรียมการสอน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 81.19 มีความคิดเห็นว่าการเตรียมการสอนของนิสิตฝึกสอนเหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 18.81 มีความคิดเห็นว่าจะยังไม่เหมาะสมโดยให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบอย่างทั่วถึง เตรียมการสอนและค้นหาความรู้จากภายนอกเพื่อสามารถตอบคำถามนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว และควรจัดเนื้อหาในการสอนให้พอเหมาะกับเวลา

2.2 การดำเนินการสอน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 80.74 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอนเหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 19.26 มีความคิดเห็นว่าจะยังไม่เหมาะสมโดยให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรทบทวนความรู้เดิมให้แก่ นักเรียนก่อนที่จะสอนความรู้ใหม่ ๆ ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ สรุปรวบรัดข้อความและเนื้อหาที่สอนให้กระชับรัดกุม ควรยกตัวอย่างประกอบ แนะนำให้นักเรียนทำความเข้าใจเพิ่มเติมด้วยตนเอง และ

ไม่ควรปล่อยให้ นักเรียนทำงานอย่างอื่นโดยไม่สอน

2.3 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 63.67 มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมในห้องเรียนของนิสิตฝึกสอน เหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 36.33 มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรดำเนินการอย่างเด็ดขาดเมื่อนักเรียนทำความผิด ควรเพิ่มกิจกรรม เกมส์ ละครที่เกี่ยวกับบทเรียน ให้มากยิ่งขึ้น มีเวลาว่างให้นักเรียนอภิปรายซักถามปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และให้นักเรียนทำรายงานที่สามารถค้นคว้าข้อมูลอย่างไม่ลำบากนัก

2.4 การใช้สื่อการสอน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 62.81 มีความคิดเห็นว่า การใช้สื่อการสอนของนิสิตฝึกสอน เหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 37.19 มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรจัดหาสื่อการสอน ที่มีขนาดใหญ่ มีหลายประเภท เป็นจำนวนมาก ให้เหมาะสมกับ เรื่องที่เรียนและวัยของนักเรียน

2.5 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 60.04 มีความคิดเห็นว่า การวัดและการประเมินผลของนิสิตฝึกสอน เหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 39.96 มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เรียนอ่อนให้มากกว่านี้ ควรบอกให้นักเรียนทราบถึงวิธีการวัดและประเมินผล ควรออกข้อสอบให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และควรออกข้อสอบให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

3. บุคลิกภาพ นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 82.78 มีความคิดเห็นว่า บุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน เหมาะสมดีแล้ว นักเรียนส่วนน้อยคิดเป็นร้อยละ 17.22 มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรแต่งกายดี สุภาพ เรียบร้อย เหมาะสม เป็นครู บุคจาอ่อนหวาน ไพเราะ บุคชัคเจน ไม่ช้าหรือเร็ว เสียงดังพอสมควร ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน พอควร ควบคุมอารมณ์อย่างดี มีความเข้มแข็ง เชื้อมั่นในตนเอง วางตัวได้เหมาะสม มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของนักเรียน ตลอดจนกระตือรือร้นที่จะสอนอยู่เสมอ

4. มนุษยสัมพันธ์ นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 78.43 มีความคิดเห็นว่า มนุษยสัมพันธ์ของนิสิตฝึกสอน เหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 21.57 มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรมีความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนภายในขอบเขต ควรดูบ้าง เมื่อนักเรียนทำผิด จำชื่อนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

วางตัวให้สมกับ เป็นครู ในขณะที่สอน

5. การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน นักเรียนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 68.13 มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนของนิสิตฝึกสอนเหมาะสมดีแล้ว นักเรียนจำนวนน้อยคิดเป็นร้อยละ 30.95 มีความคิดเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า นิสิตฝึกสอนควรให้คำแนะนำนักเรียนและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลของการวิจัยพบว่า มีสาระสำคัญซึ่งควรนำมาอภิปราย เพื่อ เป็นประโยชน์แก่การศึกษา และการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าระยะเวลาประมาณ 12 สัปดาห์ของภาคต้นปีการศึกษา เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในระดับปานกลาง แต่ก็เหมาะสมกว่าระยะเวลาอื่น ๆ ทั้งหมดที่กำหนดให้เลือก นอกจากนั้นนักเรียนยังมีความคิดเห็นว่า การฝึกสอนเต็มภาคเรียนทั้ง 2 ภาค เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับระยะเวลาอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มั่นใจในนิสิตฝึกสอนเท่ากับอาจารย์ประจำวิชา และมีความเกรงใจว่าหากเรียนกับนิสิตฝึกสอน ตนเองจะไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของบางท่าน เช่น ภวนิศา อุดกุล (2518 : 118) ซึ่งเสนอไว้ว่า "ควรยืดระยะเวลาออกไป เพื่อให้ นักศึกษาฝึกสอน เกิดทักษะ" ศุภรินทร์ ลาวัณยกุล (2522 : 102) และ วราภรณ์ ปะทะยศ (2523 : 124) ที่พบว่า ทั้ง อาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกสอนมีความเห็นว่าระยะเวลาในการฝึกสอนน้อยเกินไป ควรจัดให้ฝึกสอนตลอดภาคเรียน เพื่อให้ นิสิตฝึกสอนมีประสบการณ์มากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ แซลลี นิวเบิร์ต คลาร์ก (Sally Newbert Clark 1977 : 3558-A) ที่ว่า "ควรขยายเวลาในการฝึกสอนให้มากขึ้นโดยใช้เวลาเต็มวัน" การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ตัวอย่างประชากรในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และนิสิตฝึกสอน มุ่งหวังจะให้ เกิดประโยชน์แก่นิสิตฝึกสอนและโครงการฝึกสอนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ทันได้คำนึงถึงความรู้สึกและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ เท่าที่ควร

2. การจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกสอน

2.1 การเตรียมการสอน

นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนค้นคว้าหาความรู้จากที่อื่นมา ประกอบเนื้อหาวิชาที่มีอยู่ในหนังสือเรียนได้เหมาะสมมาก กล่าวคือได้สอดแทรกความรู้ในระหว่างสอน ทำให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะนิสิตฝึกสอนตระหนักดีว่า เนื้อหาวิชาในหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ หรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกประการหนึ่งวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีเนื้อหากว้างขวาง เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นิสิตฝึกสอนจึงจำเป็นต้องค้นคว้าหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคนทั่วไปมีความเชื่อมั่นว่าครูสังคมศึกษาหรือนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาจำเป็นต้องมีความรอบรู้ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในอดีต-ปัจจุบัน และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่าครูในสาขาวิชาอื่น ๆ หากครูสังคมศึกษาขาดคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว นับว่าเป็นข้อบกพร่องที่ทำให้นักเรียนขาดความศรัทธาในตัวครูได้ การค้นคว้าหาความรู้จึงช่วยให้นิสิตฝึกสอน เกิดความมั่นใจในการสอนมากยิ่งขึ้น

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนเตรียมการสอนได้เหมาะสมมากอาจเนื่องมาจาก นิสิตฝึกสอนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการสอนมาตั้งแต่เรียนภาคทฤษฎีมาแล้ว นอกจากนั้นอาจเนื่องมาจาก นิสิตฝึกสอนยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนนักเรียนมาก่อน ความชำนาญยังมีน้อยจึงต้องเตรียมตัวมาก และประการสุดท้ายอาจเป็น เพราะในระหว่างการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ไปดูการสอนเป็นประจำ นิสิตฝึกสอนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ ซึ่งนับว่าเป็นการดีที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพราะการเตรียมการสอนเป็นเครื่องควบคุมให้การดำเนินการสอนจริงเป็นไปตามลำดับ และสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการสอนของคน ไม่ประหม่าตกใจ เป็นการช่วยให้ครูมีบุคลิกภาพดีขึ้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ 2523 : 29)

2.2 การดำเนินการสอน

นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนเข้าสอนตรงตามตารางสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาอัน เป็นคุณลักษณะที่ควร เสริมสร้างให้กับคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดคุณสมบัติข้อนี้อยู่มาก นิสิตฝึกสอนซึ่งจะเป็นครูในอนาคตควรทำหน้าที่เสริมสร้างทั้งโดยการอบรมสั่งสอนและประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

ย่อมบังเกิดผลดีกว่าการอบรมสั่งสอนที่ไม่ได้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยิ่งกว่านั้นการเข้าสอนตรงตามตารางสอนทุกครั้งทำให้นักเรียนไม่ต้องสูญเสียเวลาเรียน และนิสิตฝึกสอนจะได้สอนตามเวลาที่กำหนดไว้ด้วย

นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีเสรีภาพมากในการถามปัญหา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่นักเรียนกล้าถามปัญหากับนิสิตฝึกสอน เมื่อเกิดปัญหาข้อใจ ย่อมแสดงว่าบรรยากาศในการดำเนินการสอนคงเป็นไปด้วยดี และจากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ชื่นชม อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตฝึกสอนกับนักเรียน เป็นไปด้วยดี และประกอบกับวัยที่ใกล้เคียงของทั้งสองฝ่าย นอกจากนั้นนิสิตฝึกสอนยังได้เรียนวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ มา และมีโอกาสนำความรู้ที่นำมาทดลองใช้ จึงมีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น สนุกสนานในการเรียน และกล้าแสดงออก

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอน เน้นและเสนอแนะให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากพื้นฐานของนิสิตฝึกสอนที่ได้รับการฝึกฝนมาไม่เพียงพอ ดังเห็นได้จากงานวิจัยของ ภิญญา คุณกุล (2517 : 61) ที่พบว่า "นิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการฝึกฝนในด้านความสามารถประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่ในระดับปานกลาง" อย่างไรก็ตามในเรื่องการเน้นและเสนอแนะให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนรู้อะไรต่าง ๆ นั้นมิใช่เพียงจดจำเนื้อหาเพื่อนำมาสอบให้ผ่านเท่านั้น แต่ควรมุ่งเน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง ถ้าหากครูนำมาเสนอแนะให้นักเรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของความรู้และสิ่งต่าง ๆ จนสามารถสรุปความรู้เป็นหลักการหรือทฤษฎีและนำไปประยุกต์ใช้ได้ นักเรียนก็ย่อมเกิดทักษะและสามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เช่น การรู้จักใช้แหล่งความรู้ต่าง ๆ สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และนำค่านิยมพื้นฐานมาปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

นอกจากนี้ นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนสามารถตั้งคำถามที่ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง ในเรื่องการพัฒนานักเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่ง

สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะหากประเทศใดมีคนที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นจำนวนมาก ประเทศนั้นก็ย่อมเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้ระบบการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งพัฒนาให้เยาวชนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ดังเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในข้อ 2 ที่ได้ระบุไว้ว่า " เพื่อให้ให้นักเรียนมีนิสัยไม่หาคำความรู้ ทักษะ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ และมีความคิดสร้างสรรค์" (กระทรวงศึกษาธิการ 2522 : 5) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญช่วยให้จุดมุ่งหมายดังกล่าวบรรลุผลก็คือครู ดังที่คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (2518 : 142-144) ได้กำหนดบทบาทของครูไว้ว่า "...เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงนำเสียทุกกรณีในการเรียนรู้ มาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้..."

อย่างไรก็ตาม วิธีการที่นิสิตฝึกสอนจะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีวิธีการที่สำคัญข้อหนึ่งคือ นิสิตฝึกสอนต้องมีทักษะในการตั้งคำถามอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อใช้คำถามช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียน (William A. Bennie 1972 : 55-56) แต่ข้อบกพร่องที่พบอยู่เสมอในเรื่องการใช้คำถามของนิสิตฝึกสอนคือ ใช้คำถามไม่ชัดเจน คำถามประเภทที่ใช้ความจำมากเกินไปจนนักเรียนไม่ต้องใช้ความคิด เช่น คำถามที่นักเรียนอาจตอบได้ว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ นักเรียนอาจจะใช้วิธีเดาโดยมิได้คิดเลย เพราะมีอยู่เพียง 2 คำตอบ แต่ถ้าเป็นคำถามประเภท "ทำไม" นักเรียนจะไม่มีโอกาสเดา เพราะต้องคิดหาเหตุผลมาสนับสนุนคำตอบของตน ทำให้นักเรียนมีโอกาสใช้ความคิดเห็น และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียน (สมบัติแสงรุ่งเรือง และ ประถม แสงสว่าง 2521 : 27) นิสิตฝึกสอนจึงต้องระมัดระวังในเรื่องการใช้คำถาม ควรศึกษาลักษณะของคำถาม ตลอดจนฝึกฝนการใช้คำถามอย่างคล่องแคล่ว ให้เกิดทักษะในการใช้คำถามที่ดี เพื่อจะได้เป็นครูที่มีสมรรถภาพ ดังที่เจมส์ อี. ไวย์แกนค์ (James E. Weigand 1971 : 314) กล่าวว่า "ครูที่มีสมรรถภาพต้องสามารถใช้คำถามที่ช่วยให้เด็กคิด ซึ่งควรเป็นคำถามที่ชัดเจนและกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนขึ้นมาใช้"

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นการดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมมาก อาจเนื่องมาจากนิสิตฝึกสอน เตรียมการสอนมาแล้วเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินการสอนเป็นไปตามลำดับ ไม่สับสน นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากการที่นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ทำการสอนเพียง 1-2 วิชา และมีชั่วโมงสอนน้อยคือ ประมาณ 8-12 คาบต่อสัปดาห์ ทำให้นิสิตฝึกสอนมีโอกาสเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ การดำเนินการสอนจึง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสมมาก แสดงให้เห็นว่านิสิตประสบปัญหาในห้องเรียนนี้ ซึ่งผลที่ได้ตรงกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2522 : 69) ที่พบว่านิสิตฝึกสอนประสบปัญหาน้อยเกี่ยวกับการใช้หลักประชาธิปไตยในห้องเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการที่งานวิจัยปรากฏผลเช่นนี้เป็นเพราะเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตย เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เป็นอย่างยิ่ง และเป็นหน้าที่โดยตรงของนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาจะต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้นักเรียนมีความคิดและการปฏิบัติเป็นแบบประชาธิปไตยโดยแท้จริง (Jim Johnson and Floyed Pery 1969 : 421) การสอนประชาธิปไตยแต่เพียงทฤษฎี ไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ, ตระหนัก และเห็นในคุณค่าดีเท่ากับการได้ลงมือปฏิบัติ นิสิตฝึกสอนตระหนักถึงความจริงในข้อนี้จึงพยายามจัดกิจกรรมในห้องเรียนด้วยการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้การที่นิสิตฝึกสอนได้สัมผัสกับชีวิตในมหาวิทยาลัยซึ่งมีเสรีภาพและประชาธิปไตยมากกว่าในโรงเรียน กอปรกับนิสิตฝึกสอนอยู่ในช่วงวัยรุ่น ความรู้สึกในด้านต่าง ๆ ย่อมรุนแรงกว่าวัยอื่น เมื่อเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ดีก็มุ่งมั่นให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกโดยการปฏิบัติจริงในห้องเรียนมากกว่าครูประจำวิชา ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงมีความเห็นว่า นิสิตฝึกสอนส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนในระดับมาก

นักเรียนมีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกสอนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาและทางร่างกายของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนยังมีความสามารถในด้านนี้จำกัด อาจเนื่องมาจากนิสิตฝึกสอนขาดความชำนาญและขาดประสบการณ์ในด้านการจัดกิจกรรม ตลอดจนไม่สามารถนำหลักจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ในการฝึกสอนได้ ในเรื่องการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้มีความสำคัญในการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถและสติปัญญาที่แตกต่างกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่สามารถสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนคือพิจารณาว่า นักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาสูงจะเรียนได้ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใด ลักษณะใด เหมาะสมกับนักเรียนที่มีสติปัญญาปานกลาง และการจัดกิจกรรมแบบใดเหมาะสมกับนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ ไม่มีวิธีสอนแบบใด

ที่ดีที่สุด วิธีสอนแต่ละแบบ เหมาะสมกับนักเรียนบางลักษณะ เท่านั้น หากใช้วิธีสอนแบบหนึ่งกับนักเรียนกลุ่มนี้แล้วไม่ได้ผล วิธีสอนแบบอื่นอาจประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดียิ่งได้ (เอนกกุล กริแสง และ เสริมศักดิ์ วิชาการ 2520 : 142) จากความสำคัญดังกล่าว ในการจัดโครงการประสบการณ์ วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ คณาจารย์ของคณะครุศาสตร์ จึงได้ให้ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกสอนว่า "ควรพยายามสังเกตระดับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนที่ตนสอน" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ 2523 : 20) นอกจากนี้ เจมส์ อี ไวท์แกนด์ (James E. Weigand 1971 : 313) ได้กล่าวถึงลักษณะหนึ่งของครูที่มีสมรรถภาพ คือครูที่สามารถคำนึงถึงระดับสติปัญญาของผู้เรียน เพื่อที่จะสอนตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนสามารถควบคุมชั้นเรียนได้ในระดับปานกลาง แสดงว่าความสามารถของนิสิตฝึกสอนในการควบคุมชั้นเรียนยังไม่เหมาะสม เท่าที่ควร หากพิจารณางานวิจัยอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียนของนิสิตฝึกสอนแล้ว ปรากฏว่านิสิตฝึกสอนประสบกับปัญหานี้เป็นส่วนใหญ่ เช่น ศิววงศ์ ธรรมพันทา (2519 : 98) จินตนา สุนทรวิภาต (2523 : 125) นพพร พานิชสุข (2523 : 78) พนอ เนตรพะไล (2523 : 56) นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ และ อัจฉรา ประไพตระกูล (2522 : 60) พบว่า นิสิตฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียนในระดับปานกลาง ดังนั้นในเรื่องการควบคุมชั้นเรียนของนิสิตฝึกสอนมักประสบกับปัญหาเสมอ อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่มีความรู้สึกเกรงกลัว นิสิตฝึกสอนเท่ากับครูประจำวิชาของตน คิดว่ามาสอนเพียงชั่วคราวก็จากไป ส่วนนิสิตฝึกสอนเองก็ไม่กล้าว่ากล่าวนักเรียนเท่าใดนัก เพราะเกรงว่าถ้าคุณครูหรือให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยแล้ว นักเรียนจะกลั่นแกล้งไม่ยอมร่วมมือและอาจทำให้คะแนนการฝึกสอนต้องตกต่ำ นอกจากนี้ การที่นิสิตฝึกสอนบางคนให้ความสนิทสนมกับนักเรียนจนเกินไปอาจทำให้ไม่สามารถควบคุมนักเรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้น มีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่แสดงความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนไม่ควรใจดีจนเกินไป ควรดุบ้าง เพื่อควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย และเป็นประโยชน์ในการเรียนของนักเรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ เนตยากร (2520 : 65) ที่กล่าวว่า "นักเรียนเห็นว่า จำเป็นมากที่ครูต้องควบคุมชั้นเรียนได้" สิ่งเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า มิใช่เพียงแต่ครูเท่านั้นที่เห็นความสำคัญของการควบคุมชั้นเรียนให้มีวินัย แม้แต่นักเรียนเองก็เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย

นอกจากนี้ นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนมีความสามารถในการอบรมนักเรียนได้ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะนิสิตฝึกสอนมีเวลาอยู่กับนักเรียนในช่วงระยะเวลาอันสั้น ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับอบรมนักเรียนได้อย่างเพียงพอ ในเรื่องการอบรมนักเรียนถือว่าเป็น

บทบาทหน้าที่ของครูที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การอบรมนักเรียนให้มีกิจวัตรจาสุภาพเรียบร้อย ตลอดจนความประพฤติที่ดี ดังที่งานวิจัยของ เจลลิว บุริภักดิ์ (2520 : 363) พบว่า "หน้าที่ที่จำเป็นที่สุดของครูคือการสอนและอบรมนักเรียนให้มีความประพฤติดี" โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษาเป็นผู้ที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าควรทำหน้าที่นี้เป็นพิเศษ โดยปกติเมื่อนักเรียนมีปัญหาทางด้านความประพฤติ ครูสังคมศึกษาจะถูกเพ่งเล็ง และถูกตำหนิมากกว่าครูวิชาอื่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ศีลธรรม จริยธรรม ฯลฯ บทบาทหน้าที่ของครูสังคมศึกษาที่สำคัญคือ "ทำหน้าที่อบรมนักเรียน" (Leonard S. Kenworthy 1973 : 351) ดังนั้นนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาควรได้ตระหนักถึงหน้าที่ดังกล่าวให้มาก และการทำหน้าที่ดังกล่าวให้ได้ผลดีนั้น สิ่งสำคัญก็คือ นิสิตต้องประพฤติตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนสอนนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียนได้เห็น มิใช่สอนนักเรียน แต่นิสิตกลับทำตรงกันข้าม สิ่งที่สอนจะไม่มีประโยชน์

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้เหมาะสมปานกลาง อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียนนั้น ผู้จัดต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ จึงจะประสบผลสำเร็จ นิสิตฝึกสอนแม้จะเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี แต่ก็ยังขาดประสบการณ์และทักษะดังกล่าว นอกจากนี้อาจเป็นเพราะนิสิตได้รับพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่เพียงพอ ดังงานวิจัยของ ภณิกา กุสกุล (2518 : 134) ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดกิจกรรมประกอบการเรียนในระดับปานกลาง โดยนิสิตได้มีส่วนร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง และเห็นว่ากิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดนั้น มีประโยชน์ในระดับปานกลางเช่นกัน

2.4 การใช้อสื่อการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหา หรือทำสื่อการสอนในระดับปานกลาง อาจเป็น เพราะนิสิตฝึกสอนได้เตรียมสร้างสื่อการสอนด้วยตนเองไว้เรียบร้อยแล้ว จึงไม่เห็นความสำคัญที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการหาหรือสร้างสื่อการสอนเพิ่มเติม สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาหรือสร้างสื่อการสอนขึ้นนั้น จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า ก่อนที่นักเรียนจะหาหรือทำอุปกรณ์ใด ๆ ก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ พอสมควร และนอกจากนี้การเรียนการสอนจะดำเนินไปด้วยดีนั้น ไม่ใช่เกิดจากบทบาทของครูเพียงผู้เดียว (Teacher centered) แต่ควรให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย

(Child centered)

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมใน ระดับปานกลาง แสดงว่านิสิตฝึกสอนยังมีทักษะในการใช้สื่อการสอนไม่ดีเท่าที่ควร สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย ทำให้นักเรียนสนุกสนาน และสนใจบทเรียน มากยิ่งขึ้น สื่อการสอนจะนำเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกล เข้ามาในห้องเรียนได้ จะเป็น เครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความสับสนกับเรื่องราวหรือสิ่งที่เรียนรู้ได้ถูกต้อง สามารถจดจำ เรื่องราวต่าง ๆ ได้นาน และครูยังสามารถนำอุปกรณ์มาใช้ประกอบการสอนได้ทุกชั้นตอน แต่การใช้สื่อการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ นิสิตฝึกสอนจะต้อง เรียนรู้และฝึกฝนโดยการปฏิบัติ บ่อย ๆ นิสิตฝึกสอนซึ่งมีประสบการณ์น้อยในด้านนี้ จึงประสบปัญหายุ่งยากอยู่เสมอ ดังเช่นผลงาน วิจัยของ สมพร สุขแสง (2518 : 112) พิศวง ธรรมพันทา (2519 : 98) พัชรินทร์ ลาวัณยกุล (2521 : 72) และสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานี้ นพพร พานิชสุข (2523 : 78) ได้ทำการวิจัย พบว่า เป็น เพราะนิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ด้านสื่อการสอนลึกซึ้งพอที่จะนำมาใช้ในการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ และ อัจฉรา ประไพตระกูล (2522 : 54) ที่พบว่านิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งใน ปีการศึกษา 2520 และ 2521 ต้องการความช่วยเหลือในด้านการใช้สื่อการสอนจากอาจารย์ นิเทศก์

2.5 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนออกข้อสอบให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การสร้างข้อสอบของนิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่คงเกี่ยวกับ ความรู้ ความจำมากกว่าความคิดเห็น อาจเนื่องมาจากนิสิตฝึกสอนขาดประสบการณ์ในการสร้าง ข้อสอบ ประกอบกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสร้างข้อสอบแบบปรนัย เป็นส่วนใหญ่ นิสิตฝึกสอน จึงต้องสร้างข้อสอบแบบปรนัย เช่นเดียวกัน สุภาพ วาดเขียน (2517 : 28) มีความเห็นว่า "ข้อสอบแบบปรนัยแม้ความหลักการแล้วมีประสิทธิภาพสูงและมีข้อดีคือ มีความเที่ยงตรงและมีความ แม่นยำสูง วิเคราะห์ทางสถิติได้ง่าย แต่ข้อควรระวังเกี่ยวกับการสร้างข้อสอบประเภทนี้คือ เป็น ข้อสอบที่สร้างได้ยาก การสร้างใช้เวลานาน จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบเดาได้ นอกจากนี้ถ้าผู้สร้าง ขาดทักษะและประสบการณ์ในการสร้างข้อสอบจะทำให้ เป็นข้อสอบประ เภทวัดความจำมากกว่าความคิด นิสิตฝึกสอนเองก็ประสบกับปัญหาในการสร้างข้อสอบแบบปรนัย ดังที่ปรากฏในผลงานวิจัยของ

สุจริต เพียรชอบ และ อัจฉรา ประไพตระกูล (2522 : 34) ที่พบว่า นิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2520 และ 2521 ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการออกข้อสอบแบบปรนัย เป็นอันดับหนึ่ง

โดยส่วนรวม นักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนวัดและประ เมินผลการเรียนของนักเรียนได้เหมาะสมปานกลาง แสดงว่านิสิตฝึกสอนยังมีทักษะในด้านนี้จำกัด ในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นส่วนสำคัญยิ่งของกระบวนการเรียนการสอน กล่าวคือ สำหรับนักเรียนเป็นสิ่งที่บอกให้รู้ว่าตนเก่งหรืออ่อนเพียงไร สามารถเรียนได้เร็วหรือช้า ควรเรียนเพิ่มเติมในวิชาใด มากน้อยแค่ไหน และถ้าหากออกไปประกอบอาชีพควร เลือกเรียนอาชีพใดจึงจะเหมาะสมสำหรับครู การวัดผลทำให้รู้ว่าผลการสอนในชั้น เป็นอย่างไร นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องราวที่สอนหรือไม่ หากไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก็จะต้องหาวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ตามประสงค์ อาจต้องปรับปรุงวิธีสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร หากนักเรียนคนใดเรียนอ่อน ครูจะได้เอาใจใส่เป็นพิเศษ การวัดผลที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องขึ้นอยู่กับว่า ครูสามารถใช้ขบวนการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร และ เนื่องจากขบวนการวัดและประเมินผล เป็นงานที่ยุ่งยากซับซ้อน แม้แต่ผู้ที่ เป็นครูมา เป็น เวลานานก็ยังประสบกับปัญหาและความยุ่งยากในการวัดและประเมินผล ดังนั้นนิสิตฝึกสอนซึ่งยังมีประสบการณ์น้อยในด้านนี้ จึงประสบกับปัญหาด้านนี้อยู่เสมอ ดังที่ผลงานวิจัยของ สมพร สุขแสน (2518 : 112) พิศวง ธรรมพันทา (2519 : 98) สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2522 : 64) ได้ค้นพบถึงปัญหาและความยุ่งยากในการวัดและประเมินผลของนิสิตฝึกสอน

3. บุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน

นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนแต่งกายได้เหมาะสมมาก มีเพียงส่วนน้อยเห็นว่าไม่เหมาะสม กล่าวคือ แต่งหน้าเข้ม ouch มาด สวมเสื้อบาง นุ่งกระโปรงสั้น และรัดรูป ฯลฯ นักเรียนได้เสนอแนะและสรุปได้ว่า นักเรียนต้องการให้นิสิตฝึกสอนแต่งกายให้เหมาะสมกับความเป็นครู ตรงกับที่ ไคโรธี เมคเคลียว เฟรเซอร์ และอีดิธ เวสต์ (Dorothy McClure Fraser and Edith West 1961 : 3-8) และ จรูญ คุณมี (2520 : 11) กล่าวว่า ลักษณะของครูสังคัมศึกษาที่ดีคือ แต่งกายเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ เนตยากร (2519 : 78) ที่พบว่า ลักษณะของครูที่ผู้ปกครองและนักเรียนพึงประสงค์คือ แต่งกายสุภาพ นอกจากนั้นงานวิจัยของ เฉลียว บุรีภักดิ์ (2520 : 54, 83) ยังได้กล่าวถึงเรื่องการแต่งกายของครูว่า

. . . เรื่องการแต่งกาย สังคมต้องการให้ครูแต่งกายสุภาพ สะอาด และเหมาะสม นักเรียนก็มองความบกพร่องของครูที่การแต่งกายมากกว่าด้านอื่น ครูทุกคนน่าจะได้รับการปรับปรุงเรื่องนี้เป็นอันดับแรก อย่างน้อยที่สุด เมื่อเด็กเห็นครูที่เข้ามาสอนแต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย ก็จะไม่เกิดความศรัทธา เลื่อมใสในตัวครู การเรียนการสอนก็จะดำเนินไปได้ผลดี และต้องไม่ลืมว่าการแต่งกายสุภาพเหมาะสม นอกจากจะได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปแล้ว ยังเสริมบุคลิกของครูให้ดีด้วย . . .

. . . ครูเปรียบเสมือนผู้แสดงต้องปรากฏตัวต่อหน้าผู้ชมคือนักเรียน ซึ่งต้องเข้าใจให้นักเรียนอยากเรียน ดังนั้นการแต่งกายเป็นสิ่งที่ชักจูงใจนักเรียน แต่ก็ไม่ควรแต่งทันสมัยเกินไป เช่นนุ่งสั้นมาก หรือแบบที่ไม่สะดวกในการทำกิจกรรม เพราะจะเป็นสิ่งที่ชักจูงเด็กไปในทางอื่นมากกว่าด้านการศึกษา ส่วนผู้ที่แต่งกายล้ำสมัยก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ตั้งใจ ไม่สดชื่น ดังนั้นครูจึงควรแต่งกายให้เหมาะสมคือไม่ทันสมัยและไม่ล้ำสมัยจนเกินไป แต่ควรแต่งกายให้เหมาะสมกับบุคลิกของตนเองให้มากที่สุด . . .

โดยส่วนรวม นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมมากในทุก ๆ เรื่อง อย่างไรก็ตามมีนักเรียนจำนวนน้อยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมทางด้านบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอนไว้ ซึ่งนับว่าน่าสนใจ เพราะมีส่วนช่วยให้นิสิตฝึกสอนรุ่นต่อมาระมัดระวังในข้อบกพร่องนั้น ๆ เช่น การเดินไปเดินมาบ่อย ๆ ในขณะที่สอนทำให้นักเรียนรำคาญ ร้องไห้ต่อหน้านักเรียน ทำท่าเบื่อหน่ายและอ่อนเพลียในขณะที่ทำการสอน และแม้บางสิ่ง ที่นิสิตฝึกสอนคาดว่านักเรียนทุกคนคงชอบ เช่น ใจดี แต่ถ้ามีมากเกินไปจนกระทั่งมีผลกระทบต่อ การปกครองและ เสียระเบียบวินัยในชั้นเรียน ก็ทำให้นักเรียนเห็นว่าไม่สมควร นอกจากนี้นักเรียน ยังได้เสนอแนะว่านิสิตฝึกสอนควรจะดูแล เข้มงวดมากกว่านี้ การกระทำบางอย่าง เช่น นุ่งบนโต๊ะ นักเรียน นิสิตฝึกสอนบางคนเห็นว่าไม่เป็นไร เพราะไม่ทันคิด แต่ก็มีนักเรียนส่วนหนึ่งมองว่าไม่สุภาพ บุคลิกภาพเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้มีส่วนที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจหรือไม่ประทับใจในตัว นิสิตฝึกสอน อันอาจส่งผลไปในทางดีหรือไม่ดีต่อการเรียนการสอนได้ เพราะบุคลิกภาพเป็นสิ่ง สำคัญยิ่ง ดังที่ โคล เอส เบรมเบค (Cole S. Brembeck 1971 : 479) กล่าวว่า "ครู จะต้องเป็นผู้ที่นักเรียนมีความมั่นใจและไว้วางใจ สามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ การที่ นักเรียนจะมีความเชื่อมั่นในครูเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของครู"

4. มนุษยสัมพันธ์ของนิสิตฝึกสอน

นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนมีความยุติธรรมมาก แสดงให้เห็นว่า นิสิตฝึกสอนเข้าใจถึงคุณธรรมที่สำคัญของครูข้อหนึ่ง คือต้องมีความยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ในขณะที่เดียวกันนักเรียนเองก็ถือว่าความยุติธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรมี ดังหลักฐานจากงานวิจัยของ สุวรรณ เนตยากร (2520 : 65) ซึ่งพบว่านักเรียนเห็นว่าบุคลิกลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรมี คือความยุติธรรม ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ความยุติธรรมของครูนี้มีความสำคัญยิ่งต่อการปกครองชั้น ถ้าครูปราศจากซึ่งความยุติธรรมแล้ว นักเรียนก็จะหมดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครู อาจคือดั่งไม่ยอมเชื่อฟังครู โดยเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนซึ่งมิใช่ครูประจำ นักเรียนก็ยังมีปฏิกริยาที่รุนแรงมากขึ้น ทำให้การเรียนการสอนขาดความเป็นระเบียบ และส่งผลให้การเรียนการสอนล้มเหลวในที่สุด

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนช่วยเหลือนักเรียนทั้งปัญหาส่วนตัวและการเรียนได้เหมาะสมในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ดีพอสมควร คุณธรรมสำคัญข้อหนึ่งของครูคือ ต้องช่วยเหลือ เกื้อกูลแก่นักเรียนทั้งด้านส่วนตัวและการเรียน ในด้านการเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงที่ครูต้องคอยช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และแก้ปัญหาการเรียนอย่างเอาใจใส่ ในด้านปัญหาส่วนตัวนั้นก็ เป็นสิ่งสำคัญที่ครูไม่ควรละเลย เพราะครูเปรียบเสมือนพ่อแม่ซึ่งต้องคอยดูแลความปลอดภัยตลอดจนความเป็นอยู่ของนักเรียน (Cole S. Brembeck 1971 : 481) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เรามักพบอยู่เสมอว่า พ่อแม่ได้ทำหน้าที่ของตนไม่สมบูรณ์ ลักษณะการแตกแยกหรือมุ่งแต่การทำมาหากินโดยไม่เอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ว่าเทวไม่มีที่พึ่ง ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่สำคัญ หากเด็กขาดที่พึ่งและขาดความช่วยเหลืออย่างจริงจัง เด็กก็อาจตัดสินใจออกนอกถิ่นนอทาง เช่น หันเข้าหายาเสพติดหรือก่ออาชญากรรมได้ง่าย เป็นผลร้ายทั้งตนเองและสังคม ในกรณีดังกล่าวหากว่าครูได้คอยให้ความช่วยเหลือและชี้แนะแนวทางเดินที่ถูกต้องแก่นักเรียนแล้ว ย่อมมีส่วนแก้ปัญหาสังคมให้บรรเทาเบาบางลงได้มาก ถึงแม้ว่านิสิตฝึกสอนได้มีโอกาสอยู่กับนักเรียนในระยะเวลาอันสั้น ก็ควรฝึกปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในหน้าที่ครูแก่ตนเอง แต่ข้อสำคัญต้องให้อยู่ในขอบเขต มิใช่เลยเถิดจนเป็นที่ครหาได้

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกสอนมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนมีความสัมพันธ์เป็นอย่างดีกับนักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เรื่องมนุษยสัมพันธ์นี้แม้มิใช่ เรื่องของการเรียนการสอนโดยตรง แต่ก็เป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะนิสิตฝึกสอนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนย่อมทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน เกิดความประทับใจ และให้ความร่วมมือด้วย เป็นอย่างดี ตรงกันข้ามถ้ามนุษยสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายไม่ราบรื่น

นักเรียนก็อาจลั่นแกล้ง เกรต่อนิสิตฝึกสอน จนทำให้การฝึกสอนต้องพบกับความล้มเหลวได้ ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ คอน เรย์ สไปเวียร์ (Don Ray Spivey 1972 4227-4228 A) ที่พบว่าความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียนในห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของนิสิตฝึกสอนด้วย

5. การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนของนิสิตฝึกสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น จัดป้ายนิเทศ จัดงานวันสำคัญ ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่จัดเป็นประจำในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษาโดยตรง นิสิตจึงมีโอกาสเข้าร่วมได้มาก

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนให้คำแนะนำด้านความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากนิสิตฝึกสอนยังขาดประสบการณ์ และความคิดริเริ่ม นอกจากนี้อาจเป็นเพราะนิสิตฝึกสอนบางคนขาดการแสวงหาความรู้หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทำให้ไม่สามารถนำเอาแนวคิดหรือความรู้อื่น เป็นประโยชน์มาดัดแปลงหรือแนะนำให้แก่นักเรียนได้

โดยส่วนรวม นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนได้เหมาะสมมาก แสดงให้เห็นว่า แม้นิสิตฝึกสอนให้คำแนะนำด้านความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียนไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี อาจเนื่องมาจากนิสิตฝึกสอนเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีว่า หน้าที่ของนิสิตฝึกสอนนั้นมีใช้มีเพียงในห้องเรียนเท่านั้น หากต้องมีภาระรับผิดชอบเท่ากับครูคนหนึ่งที่ได้ความรู้แก่นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนตลอดเวลาที่มีโอกาส ประกอบกับการร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนของนิสิตฝึกสอน ทำให้นิสิตฝึกสอนเองได้รับประสบการณ์ซึ่งเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาชีพครู ดังที่ โคนัล เอ็ดเวิร์ด ชมิดท์ (Donald Edward Schmidt 1972. 3469-3470 A) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นิสิตฝึกสอนควรได้รับ ได้แก่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอ ชู คอง (Ai Choo Kong 1978 : 3225-3226 A) ที่พบว่ากิจกรรมของนิสิตฝึกสอนควรเป็นกิจกรรมที่มีขอบเขตกว้างขวางรวมถึงกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียนฝึกสอน สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การที่นิสิตฝึกสอนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกห้องเรียนย่อมเป็นประโยชน์แก่นิสิตฝึกสอนเอง ทั้งในค่านิยมสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น ๆ นอกเหนือจากนักเรียนที่นิสิตฝึกสอนพบปะ

เป็นประจำ และในด้านการทำงานก็จะช่วยฝึกประสบการณ์อันมีค่า ดังที่งานวิจัยของ จูมา กัลบันดาวัล (Juma Gul Bandawal 1974 : 3558-A) ได้เสนอแนะไว้ว่า การที่นิสิตฝึกสอนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นประสบการณ์ที่มีค่าสำหรับนิสิตฝึกสอน นอกจากนี้ในฐานะที่เป็นนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาก็ต้องตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนมากกว่านิสิตฝึกสอนวิชาอื่น ทั้งนี้เพราะ เนื้อหาของวิชามีส่วนสนับสนุนอย่างมาก ตรงกับที่เกล เอ็ม อินโลว์ (Gial M. Inlow 1963 : 34-36) กล่าวว่า ครูสังคมศึกษานั้นนอกจากมีความรับผิดชอบในด้านเนื้อหาวิชาการแนะแนวและการบริหารแล้ว ยังต้องมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วย ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องมีความรู้ในด้านวิชาการบริหาร และมีความเข้าใจในด้านการพัฒนาการของวัยรุ่นเป็นอย่างดี ทั้งยังมีความสามารถในด้านความเป็นผู้นำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จัดขึ้น ความคิดเห็นดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับ โจนาธาน ซี แมคแลนดอน (Jonathar. C. McLendon 1960 : 6) ที่ว่า ครูสังคมศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และ เข้าร่วมในกิจกรรมนักเรียนต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ทางด้านความรู้ทางสังคมให้เด็ก

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันฝึกหัดครู

ทั่ว ๆ ไป

1. ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จัดรายวิชาใหม่ ๆ ให้สนองกับความต้องการของสังคมและนิสิต เพิ่มสัดส่วนรายวิชาที่เกี่ยวกับสังคมศึกษา ตลอดจนเปิดโอกาสให้นิสิตได้เลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ที่สนใจให้มากขึ้น เพื่อนิสิตสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปใช้สอน เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
2. ควรจัดหลักสูตรวิชาการวัดและประเมินผล โดยเน้นภาคปฏิบัติให้มาก เพื่อให้นิสิตทุกคนมีโอกาสฝึกฝนการเขียนข้อสอบแบบต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญและมีประสิทธิภาพสูง
3. ควรเร่งแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ของนิสิต โดยเน้นภาคปฏิบัติในช่วงโมงเรียน การใช้สื่อการสอนให้มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกฝนหาความชำนาญทั้งในด้านการผลิตและ

การใช้อุปกรณ์การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ขึ้น (Instructional Material Center) ในสถาบัน โดยขอความร่วมมือกับแผนก วัสดุทัศนูปกรณ์ จัดรวบรวมผลงานการผลิตอุปกรณ์การสอนที่ดีเด่นของนิสิตไว้สำหรับให้นิสิตได้ยืม ไปใช้ในระหว่างการฝึกสอน

4. ควรมีการสาธิตวิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้นิสิตดูก่อนออกฝึกสอน และเพิ่ม เวลาการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการให้มากขึ้น เพื่อให้นิสิตมีโอกาสฝึกทักษะต่าง ๆ และมีประสบการณ์ตรง เกี่ยวกับการสอน กลวิธีการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น เป็นการเตรียมนิสิตให้พร้อมก่อนออกฝึกสอน

5. คณะควรจัดให้มีบริการห้องสมุดสำหรับนิสิตฝึกสอนเป็นพิเศษ โดยจัดหาหนังสือที่ นิสิตต้องการใช้ค้นคว้า เพื่อ เตรียมการสอนให้เพียงพอแก่จำนวนนิสิตฝึกสอน

6. ควรจัดให้นิสิตได้สังเกตการสอนในโรงเรียนที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน เพราะ การสังเกตการสอนแค่ในโรงเรียนสาธิตอาจทำให้นิสิตมีประสบการณ์ไม่เพียงพอที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนได้ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนสาธิตมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจาก นักเรียนในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป

7. ควรจัดปรับปรุงนิเทศการฝึกสอนให้แก่ นิสิตทั้งในด้านการเตรียมการสอน ข้อเสนอแนะ ที่นิสิตควรปฏิบัติ ตลอดจนรวบรวมปัญหาที่นิสิตรุ่นก่อน ๆ เคยประสบมา เพื่อให้นิสิตรุ่นใหม่ได้ศึกษา ทาทางแก้ไขหรือป้องกันมิให้เกิดปัญหา เดิมซ้ำขึ้นอีก พร้อมกันนั้นควรจัดพิมพ์หนังสือคู่มือสำหรับ นิสิตฝึกสอนขึ้นด้วย

8. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมนิสิตที่เอื้อต่อการสร้างคุณธรรม ค่านิยม และความภาคภูมิใจ ในวิชาชีพครู ตลอดจนกิจกรรมที่ช่วยเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้นิสิต เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถอย่างกว้างขวาง เพื่อให้นิสิตนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนที่ฝึกสอนได้

9. ก่อนออกฝึกสอน ควรจัดให้นิสิตได้รู้สภาพของโรงเรียน วิชาที่จะไปฝึกสอน รวมทั้ง กิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะครูที่จะต้องไปปฏิบัติ เพื่อเตรียมการให้พร้อมอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่สมบูรณ์ เมื่อก่อนออกไปฝึกสอนจริงจะได้ช่วยย่นเวลา และ เสริมประสิทธิภาพ ของการฝึกสอนให้สูงขึ้น

10. ระหว่างที่นิสิตออกฝึกสอน ควรจัดคณาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะชั้นชุดหนึ่ง โดยผลัดเปลี่ยนกันอยู่ประจำที่ทำการตลอดเวลา เพื่อให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนตอบข้อสงสัย และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่นิสิตได้ประสบมา จะช่วยให้นิสิตคลายความกังวล เกิดความอบอุ่นและมั่นใจ ส่งผลให้การฝึกสอนได้รับผลดียิ่งขึ้น

11. การจัดโครงการฝึกสอน ควรจัดเป็นโครงการระยะยาว โดยจัดทำเป็นปฏิทินกำหนดกิจกรรมไว้ตลอดปีเพื่อวางแผนต่าง ๆ ไว้แน่นอน ๆ ไม่ขาดหลัก การปฏิบัติงานตามขั้นตอนและมีการประสานงานกับโรงเรียนที่ฝึกสอนอย่างใกล้ชิด เพื่อวางแผนร่วมกันในการส่งนิสิตออกฝึกสอน จะช่วยให้การฝึกสอนโดยส่วนรวมมีสมรรถภาพสูงขึ้น

12. การส่งนิสิตออกไปรายงานตัวต่อโรงเรียนที่จะฝึกสอนในวันแรกของการเปิดเรียนย่อมเกิดความไม่สะดวกนานาประการ ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละโรงเรียนได้วางแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไว้พร้อมแล้ว อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ประจำวิชาต่าง ๆ ต้องมีภาระหน้าที่ในการจัดปฐมนิเทศแก่นักเรียน ซึ่งอาจทำให้เกิดความวุ่นวายและกังวลใจในการอ่านนวยความสะดวก และพบปะกับนิสิตฝึกสอน นิสิตอาจประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า ดังนั้นเพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวและเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าควรส่งนิสิตออกไปรายงานตัวและปฏิบัติงานก่อนโรงเรียนเปิดเรียนประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งในช่วงนี้ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติ เช่น การจัดตารางสอน การจัดชั้นให้นักเรียน การวางแผนโครงการต่าง ๆ นิสิตจะได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ตลอดจนมีโอกาสศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียน ได้รู้จักและได้ทำงานร่วมกับครูในโรงเรียน ก่อให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยยิ่งขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่รับนิสิตฝึกสอน

1. ควรมีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตฝึกสอน ไม่ควรคิดว่านิสิตฝึกสอน เข้ามาทำความยุ่งยากให้แก่โรงเรียน ในทางตรงกันข้ามกลับช่วยนำนวัตกรรมในการสอน เข้ามา เผยแพร่ เป็นประโยชน์แก่โรงเรียน

2. ประสานงานและให้ความร่วมมือ ตลอดจนวางแผนโครงการฝึกสอนร่วมกับสถาบันฝึกหัดครูอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยให้ได้ครูดีในสังคม

3. จัดหาอาจารย์นิเทศก์ที่มีคุณสมบัติ เหมาะสม เพื่อคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือนิสิตฝึกสอน สร้างความเข้าใจอันดีกับครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อการยอมรับและมีมนุษยสัมพันธ์ต่อนิสิตฝึกสอน

4. จัดปฐมนิเทศนิสิตฝึกสอน เพื่อให้เข้าใจในสภาพและระเบียบวินัยต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

5. สอดส่องดูแลให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนต่อนิสิตฝึกสอนด้วยความสุภาพเรียบร้อย เหมาะสม และยกย่องเท่าเทียมกับครูทุก ๆ คนของโรงเรียน

6. ควรให้ความร่วมมือช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ในขณะฝึกสอน ให้บริการในด้านสถานที่ทำงานและพักผ่อน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการใช้ โสภณวัตถุของโรงเรียน

ค. ข้อเสนอแนะสำหรับนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา

1. นิสิตควรศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชาที่ตนสอน และศึกษาวิธีการใช้อุปกรณ์การสอนให้ถูกต้อง ฝึกฝนวิธีการเขียน ข้อสอบ ตลอดจนการวัดและประเมินผล เป็นอย่างดี

2. ก่อนที่นิสิตออกฝึกสอน ควรหาโอกาสสังเกตการสอนแบบต่าง ๆ หลาย ๆ ครั้ง และหาโอกาสทดลองสอนด้วยตนเอง เพื่อจะได้ประสบการณ์และทราบแนวทาง ตลอดจน ปัญหาต่าง ๆ ในการสอนวิชานั้นและนำมาปรับปรุงการสอนของตน และจากผลการวิจัยพบว่า การใช้คำถามของนิสิตฝึกสอนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงควรฝึกฝนในเรื่องนี้เพื่อใช้ คำถามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการสอนที่ช่วยฝึกทักษะการใช้คำถามให้แก่นิสิตฝึกสอนได้เป็นอย่างดี ได้แก่วิธีสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Method) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving Method) วิธีสอนแบบสภาพการณ์จำลอง (Simulation Technique)

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับสถานที่และบุคลากรทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

4. พยายามศึกษาปัญหาการฝึกสอนจากนิสิตฝึกสอนรุ่นก่อน ๆ หรือจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ฯลฯ เพื่อหาหนทางป้องกันและแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เคยปรากฏ และสามารถเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ

5. ในระหว่างการสัมมนาการฝึกสอน ควรพยายามนำปัญหาสำคัญต่าง ๆ ที่ยังไม่สามารถ แก้ไขมาอภิปราย เพื่อระดมปัญญามาทางแก้ไขต่อไป

6. เป็นผู้ที่สนใจต่อข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่าง ใกล้ชิดสม่ำเสมอ และนำความรู้ที่นำมาใช้ในการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องและสัมพันธ์

กับสภาพการณ์รอบ ๆ ตัวนักเรียน นอกจากนี้นิสิตฝึกสอนควรสนใจไม่หาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และฝึกฝนตนเองให้มีนิสัยรักการค้นคว้า เพื่อให้ได้รับความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

7. นิสิตฝึกสอนควรแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย ไม่จุดธูปเทียนนำสมัยจนเกินไป

ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ควรล้ำสมัยเกินไปจนกลายเป็นคร่ำครึ

8. ควรเป็นผู้ที่มีมารยาทอันดีงาม มีกิริยาวาจาสุภาพ เคารพบนอบต่อผู้ใหญ่ ปฏิบัติตนเป็นแบบฉบับที่ดีแก่นักเรียน ควรให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคนภายในขอบเขต ไม่ควรสนิทสนมใกล้ชิดกับนักเรียนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจนเกินไป ซึ่งอาจทำให้ขาดความยุติธรรมกับนักเรียนอื่น และทำให้เกิดปัญหาในการปกครอง

9. ควรหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้การควบคุมชั้น เป็นไปด้วยดี โดยการศึกษาสภาพระเบียบของชั้นเรียน และข้อมูลต่าง ๆ จากอาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนก่อนทำการสอน ระวังการให้เสรีภาพแก่นักเรียนจนเกินไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องแก่นิสิตฝึกสอนซึ่งยังไม่คุ้นเคยต่อสถานการณ์ของห้องเรียน และยังไม่มียุทธวิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ควรเข้มงวดกดขี่นักเรียนเกินไป อาจทำให้นักเรียนเบื่อต่อการเรียน และมีปฏิกริยาอันไม่พึงปรารถนาได้ ในช่วงโมงแรกที่เข้าสอนนิสิตควรวางกฎเกณฑ์และบอกรายละเอียดต่าง ๆ ให้นักเรียนเข้าใจตรงกันเสียก่อน

10. พยายามศึกษานักเรียน เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล โดยนำเอาจิตวิทยาการศึกษามาใช้ และควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เช่นจำชื่อนักเรียนได้ทุกคน เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ดูเผิน ๆ ไม่สู้มีความสำคัญมากนัก แต่ผลที่ได้นั้นเกินความคาดหมาย เพราะช่วยทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและประทับใจต่อนิสิตฝึกสอน ทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้ควรดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุข ศึกษานิสิตปัญหาและความต้องการของนักเรียน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการเรียนและส่วนตัว ควรมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น เช่นความสัมพันธ์กับนิสิตฝึกสอนจากสถาบันเดียวกันหรือจากสถาบันอื่น ๆ อาจให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านการสอน การจัดทำอุปกรณ์การสอนร่วมกัน การปรึกษานิสิตปัญหา การสอนอย่างใกล้ชิด ความสัมพันธ์กับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนจะช่วยทำให้ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดจนได้รับความสะดวกนานัปการ

ง. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายมหาวิทยาลัย

1. ควรพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นที่เคารพนับถือ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิต มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อทุก ๆ คน มีความเป็นกันเองกับนิสิต เพื่อให้นิสิตเกิดความอบอุ่นใจและไว้วางใจ
2. ควรเป็นผู้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความมั่นใจในการนิเทศการสอน
3. ควรมีการประชุมตกลงระหว่างอาจารย์นิเทศก์ด้วยกัน และอาจารย์ผู้สอนวิชีสอน เพื่อให้เข้าใจ เกี่ยวกับวิชีสอนที่ยึดหลัก เกณฑ์ในการปฏิบัติ เป็นแนวเดียวกัน
4. ควรนิเทศการสอนอย่างจริงจัง และศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับนิสิตแต่ละคน ให้ลึกซึ้ง ทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาเพื่อจะได้แก้ไขให้ถูกต้องรวดเร็ว ก่อนที่จะมีปัญหาคืบตามมา อย่างมองข้ามปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหาล็กน้อย
5. ควรใช้หลักจิตวิทยาในการนิเทศการสอน เพื่อให้นิสิตฝึกสอนมีพัฒนาการสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
6. ควรมีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาของนิสิตฝึกสอน

อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

1. ควรเสริมสร้างบุคลิกลักษณะให้เหมาะสม น่าเลื่อมใส เป็นที่ไว้วางใจแก่นิสิตฝึกสอน
2. พยายามศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความมั่นใจในการนิเทศการสอน ตลอดจนสามารถสาธิตการสอนให้นิสิตดูเป็นตัวอย่างได้
3. ช่วยเหลือและแนะนำนิสิตฝึกสอนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาคด้วยความเอาใจใส่และเต็มใจ
4. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกสอน ควรพยายามวางตัวเป็นกันเอง เพื่อให้นิสิตไว้วางใจ และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
5. ควรอบรมดูแลนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตนค่อนิสิตฝึกสอนด้วยความสุภาพเรียบร้อย นอกจากนี้ควรเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและนิสิตฝึกสอนให้ดียิ่งขึ้น

6. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตฝึกสอนทดลองใช้นวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ในชั้นเรียน เพื่อให้นิสิตมั่นใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

7. การมอบหมายงานให้นิสิตฝึกสอนควรเป็นไปอย่างเหมาะสมพอสมควร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นิสิตได้ฝึกฝนในหน้าที่การงานนั้นจนเกิดความชำนาญยิ่งขึ้น ไม่ควรมอบหมายงานในหน้าที่รับผิดชอบของตนให้แก่นิสิตมากเกินไป โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นิสิตมาเป็นผู้ช่วยแบ่งเบาภาระของตน

8. พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอนของสถาบันฝึกสอน

จ. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับภูมิภาค และในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนในสาขาวิชาอื่น

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์นิเทศทั้งฝ่ายมหาวิทยาลัยและฝ่ายโรงเรียนเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอน

4. ควรศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของนิสิตฝึกสอน ที่จะมีส่วนทำให้นิสิตฝึกสอนมีประสิทธิภาพในการฝึกสอนยิ่งขึ้น เช่น ทักษะติดต่ออาชีพครู ความพร้อมที่จะออกฝึกสอน แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการฝึกสอน ฯลฯ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย